

Asplan Viak AS v/ Einar Grøtvedt
Postboks 24
1300 Sandvika
Til: enar.grotvedt@asplanviak.no
Kopi: postmottak@halden.kommune.no

Skiptvet, 23. august 2025

Høringsuttalelse – detaljregulering, Tobruåsen masseuttak og pukkverk

Naturvernforbundet er den største natur- og miljøvernorganisasjonen i Norge med over 43 000 medlemmer. Vi har økende medlemstall og engasjerer oss for bevaring av natur og arts mangfold. Det er mye verdifull natur i Østfold, men disse arealene er under hardt press som følge av nedbygging og fragmentering. Naturvernforbundet i Østfold engasjerer seg særlig for utbyggingssaker som truer naturverdier.

I detaljreguleringsplanen for Tobruåsen masseuttak og pukkverk beskrives planområdet på følgende vis: «Det er tilsynelatende få konflikter med natur- og kulturverdier i området». Samtidig skrives det at «Tiltaket innebærer et forholdsvis stort inngrep i et ubebygget område som i stor grad er naturpreget». Vi oppfatter dette som to konflikterende påstander. Samlet sett beskriver forslaget til planprogram et svært inngripende tiltak bestående av blant annet fjerning av større skogområder og senkning av terrenget med potensiale for store konsekvenser innen flere biologiske aspekter.

I dag vet vi at irreversibelt tap, kvalitetsreduksjon, fragmentering og nedbygging av grønne arealer har store konsekvenser, særlig for arts mangfoldet vårt. Tap av natur er en av de viktigste årsakene til nedgangen i arter – i Norge er 90 % av artene på rødlista truet som en konsekvens av fortrenging og arealendringer.

I henhold til kartdata fra NIBIO (Fig. 1) finner vi større områder med naturskog i planområdet. I denne sammenheng defineres naturskog som skogområder som ikke har vært påvirket av flatehogst og er etablert før 1940. En årsak til å ta vare på naturskogen er at de økologiske prosessene ikke er endret av menneskelig aktivitet i vesentlig grad. Derfor er naturskogen viktig for arts mangfoldet og gir samfunnsnyttige økosystemtjenester som for eksempel større artsrikdom, karbonbinding, flomdemping og erosjonsdemping. Planområdet omfatter også flere felter med myr (Fig. 2), blant annet et felt med 96,9 daa dyp myr (mer enn 100 cm torvlag). Naturvernforbundet i Østfold mener myra er særs viktig å ta vare på. Det er godt kjent at myra er en av våre mest utsatte areal typer, samtidig som den også er verdifull som naturområde. I tillegg til å bidra med ytterligere økosystemtjenester, utgjør myra unike leveområder for en

rekke ulike arter. I 2023 kom Miljødirektoratet med en anbefaling til Klima- og miljødepartementet om å [forby all nedbygging av myr](#). I henhold til kartdata fra Kilden er det også registrert både liggende død ved og gamle trær i planområdet; begge utenfor områdene definert som naturskog.

Skogen i det foreslåtte planområdet utgjør sørenden av et sammenhengende skogområde som strekker seg fra området rundt Halden fengsel og nordover til Rokke. I nordvestlig retning henger det til dels sammen med skogområdet mellom Rognemyrveien i nord og Fv118 i sør, og danner en viltkorridor som strekker seg helt opp til Rakkestad sentrum. I nordøstlig retning er skogen en korridor til Aremarkskogen, som er en del av et skogområde av betydelig størrelse. Denne typen sammenhengende skogområder fungerer som viktige veier for både dyr, planter og insekter. Tiltaket vil føre til oppsplitting/fragmentering av et større sammenhengende naturområde og forringer også områdene rundt inngrepet.

Vi kan ikke se at noe nøyaktig influensområde har blitt fastsatt i forslaget til planprogram, men i kapittel 4.3.1. nevnes følgende: «I kraft av tiltakets størrelse er det nærliggende at influensområdet for naturmangfoldet defineres til å omfatte arealer et stykke utover planområdets avgrensning.» Innenfor det foreslåtte planområdet finner vi, i tillegg til to nøkkelbiotoper, registrerte forekomster av de rødlistede artene konglebit (NT) og gulspurv (VU). Lokalkjente har også varslet oss om hekking av flere rovfuglarter i området. I umiddelbar nærhet til planområdet og innenfor antatt influensområde finner vi blant annet knerot (NT), meldråpelav (VU), nyresildre (NT), skogalm (EN), tårnseiler (NT), dverglo (VU), nattergal (NT), grønnfink (VU) og sanglerke (NT). Det er nærliggende å anta at det foreslåtte planområdet er viktig for både flora og fauna.

Like utenfor det foreslåtte planområdet, og innenfor antatt influensområde, finner vi blokkmark. Blokkmark i skog er en spennende naturtype som det mangler en del data på i henhold til [Artsdatabanken](#). Det totale arealet blokkmark i Norge er ukjent, men kan være sjeldent i visse regioner. Utbygging av denne typen områder krever ekstra kartlegging for å unngå tap av potensielt viktige biologiske verdier.

Det relativt lave antallet registrerte rødlistearter i det foreslåtte planområdet kan i noen tilfeller tyde på svak eller mangelfull kartlegging. I forbindelse med utarbeidelsen av konsekvensutredning for området understreker vi at kartleggingsarbeidet skal utføres i henhold til krav om kunnskapsgrunnlag i [Naturmangfoldloven](#) § 8 (kunnskapsgrunnlaget). Det betyr at uavhengige og upartiske fagfolk med relevant artskompetanse skal utføre grundig feltarbeid i vekstsesongen, og disse må ha faglig kompetanse og erfaring til å avdekke det reelle biologiske mangfoldet og de ulike artenes bruk av området. Dette skal omfatte alle artsgrupper (med mindre det legges et faglig grunnlag for ekskludering av noen), samt dekke utvalgte naturtyper, prioriterte arter, truede arter og truede naturtyper (jmfør [Forskrift om konsekvensutredninger](#) § 10). Samlet belastning skal også utarbeides.

Vi vil også påpeke at Østfold og Vestfold har Norges tettste artsrikdom (arter per km²), og flest registrerte rødlistearter i Norge. For mange arter er helheten i landskapet viktig for bevaring. Dette inngrepet bør derfor også sees i en regional sammenheng. Bare i 2024 og 2025 er en rekke store naturinngrep, slike som Tobruåsen, foreslått i Halden og kommunene rundt. Betydelige arealer er planlagt til nye industriområder, solparker i skog og vindturbinområder. Vi i Naturvernforbundet registrerer at Østfoldnaturen ikke har hatt et større angrep på naturområder enn de planer som er lagt frem de siste to årene. Vi henstiller derfor kommunen til å se dette forslaget i en regional natursammenheng og tilstrebe arealnøytralitet i sine arealplaner.

Det foreslåtte planområdet har to vannførende resipienter: Unnebergbekken og Hjelmungbekken. Unnebergbekken renner sørøstover ut i Iddefjorden, mens Hjelmungbekken renner fra planområdet og sørvestover ut i Røsneskilen. Både Unnebergbekken og Hjelmungbekken har registrerte forekomster av ørret. I Røsneskilen er det registrert flere naturtypelokaliteter, deriblant to lokaliteter med Ålegrasenger og andre undervannsenger, hvorav begge nylig er vurdert til nasjonal verdi (Svært viktige A). Denne naturtypen er i sterk tilbakegang, også internasjonalt. Røsneskilen er allerede kraftig begrodd med såkalt «lurv» (fintrådige alger m.m.) som kveler ålegraset og annet liv. Tilførsel av økt mengde næringsstoffer, særlig nitrogen, fra bekkene som renner inn i Røsneskilen, er allerede kritisk høyt og vil høyst sannsynlig øke dersom det anlegges et pukkverk i nedslagsfeltet. I området er det også registrert en hel rekke rødlistede arter. Potensialet for avrenning knyttet til driftstypen som foreslås i planprogrammet, vekker sterk bekymring både for Røsneskilen og Iddefjorden. Vi vil anbefale en ny analyse av den økologiske tilstanden i begge resipientbekkene, samt konsekvenser i området rundt bekkenes utløp, i sammenheng med konsekvensanalysen.

I disse dager rettes det stort fokus mot den alvorlige tilstanden i Oslofjorden. Miljødirektoratet har fastslått tre hovedårsaker til situasjonen i fjorden, hvorav punkt 1 er definert som «Forurensing fra landbruk, avløp og industri, med for stor tilførsel av næringsstoffene nitrogen og fosfor samt ulike miljøgifter». Sprengningsarbeid og pukkverksdrift er veldokumenterte kilder til avrenning. For fisk er det dokumentert adferdsendringer, vevskader og tilslamming av gyteområder grunnet suspenderte uorganiske partikler i forbindelse med sprengning. Avrenning av ammonium, ammoniakk og nitrat er også eksempler på kjente miljøskadegjørere i forbindelse med denne typen arbeid, som kan ha store negative biologiske konsekvenser ved avrenning. Avrenning fra det foreslåtte anlegget kan ha svært store konsekvenser for livet i den allerede hardt pressede Oslofjorden.

Naturvernforbundet i Østfold stiller seg kritisk til omgjøring av kommunens overordnede arealmål, som i dette området i stor grad berører LNFR-områder og hensynssoner for kulturmiljø. I planområdet finnes det 14 automatisk fredede kulturminner og Onsøy-trinnet registrert som geologisk arv, samt både Borgleden (Pilegrimsleden) og Gamle kongevei. Området overlapper også med det regionalt viktige kulturmiljøet Jellhaugen (nordens nest største gravhaug) og Viksletta i sørvest. I tillegg til å oppfordre til bevaring av denne typen kulturminner og geologisk arv,

fraråder vi også all nedbygging av dyrket jord, dyrkbar jord og registrerte turområder som innbefattes i planbeskrivelsen.

Det foreslåtte planområdet ligger på en svært synlig høyde og vil påvirke det visuelle inntrykket i et stort område. Planen beskriver fjerning av skog, inngrep i berggrunnen og etappevis senkning av terrenget. Denne typen endringer av landskapsbildet gir visuell forurensing og forringer naturopplevelsen i en betydelig større utstrekning enn planområdet.

Samlet sett beskriver forslaget til planprogram for Tobruåsen masseuttak og pukkverk et svært inngripende tiltak med potensiale for store konsekvenser for natur og klima. Basert på dagens kunnskap om natur vil vi fraråde gjennomføring av planene slik de foreligger. Denne typen naturinngrep, som både berører naturskog, myr og flere sårbare arter, er et særs inngripende og irreversibelt tiltak. Det påvirker visuelt også et stort område rundt, og vil i tillegg ha et stort influensområde med tanke på fragmentering av natur, svevestøv, støyforurensing, avrenning, økt anleggstrafikk, forurensing til luft med mer. Plandokumentet sier «Det er tilsynelatende få konflikter med natur- og kulturverdier i området», og det vekker bekymring da vi ser heller potensielt store konsekvenser for natur, miljø og kulturlandskap.

Oppsummering

- Tap av natur er en av de viktigste årsakene til nedgangen i arter.
- Planområdet omfatter større områder med naturskog og myr – samfunnsnyttige naturtyper, blant annet via økosystemtjenester som flomdemping, karbonlagring og bevaring av artsmangfold.
- Det er nærliggende å anta at det foreslåtte planområdet er viktig for både flora og fauna; det er registrert rødlistede arter og nøkkelbiotoper i planområdet og i antatt influensområde.
- Det relativt lave antallet registrerte rødlistearter i det foreslåtte planområdet kan i noen tilfeller tyde på svak eller mangelfull eksisterende biologisk kartlegging. Riktig og nøyaktig kartlegging må gjennomføres før en vurdering kan gjøres.
- En rekke store naturinngrep er over de siste to årene foreslått i Halden og områdene rundt. Vi henstiller derfor kommunen til å se dette forslaget i en regional natursammenheng og tilstrebe arealnøytralitet i sine arealplaner.
- Begge de vannførende resipientene for området (Hjelmungbekken og Unnebergbekken) har registrerte forekomster av ørret, og i Røsneskilen er det registrert flere naturtypelokaliteter, deriblant to lokaliteter med *Ålegrasenger* og *andre undervannsenger*, begge vurdert til nasjonal verdi (Svært viktige A). Dagens situasjon er allerede kritisk, og potensialet for ytterligere avrenning knyttet til foreslått driftstype vekker sterk bekymring.
- Avrenning fra det foreslåtte anlegget kan ha svært store konsekvenser for livet i den allerede hardt pressede Oslofjorden.
- Andre viktige verdier i det foreslåtte planområdet omfatter blant annet 14 automatisk fredede kulturminner, geologisk arv, Borgleden og Gamle kongevei,

Jellhaugen og Viksletta. I tillegg stiller vi oss kritiske til omgjøring av LNFR-områder samt nedbygging av dyrket jord, dyrkbar jord og turområder.

- Visuell forurensing i et svært stort område må vurderes for dette planforslaget.
- Samlet sett beskriver forslaget til planprogram for Tobruåsen masseuttak og pukkverk et svært inngripende tiltak med potensiale for store konsekvenser for natur og klima. Naturvernforbundet i Østfold fraråder gjennomføring av planene slik de foreligger i dag.

Med vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Østfold

Kirkegaten 31B
1632 Fredrikstad

Martine Stave
Fylkessekretær
Naturvernforbundet i Østfold

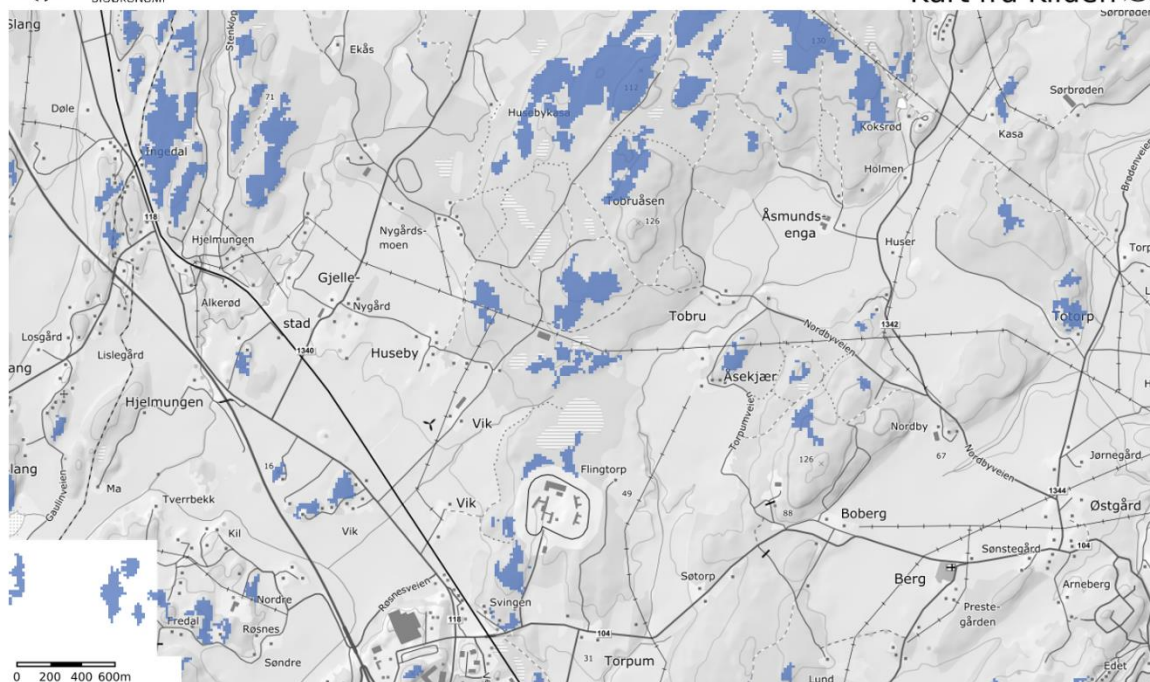

Vedlegg

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Kart fra Kilden

Koordinatsystem: UTM 33

kilden.nibio.no

23.08.2025

Tegnforklaring

skog_etablert_foer_1940_ikke_fl
atehogd

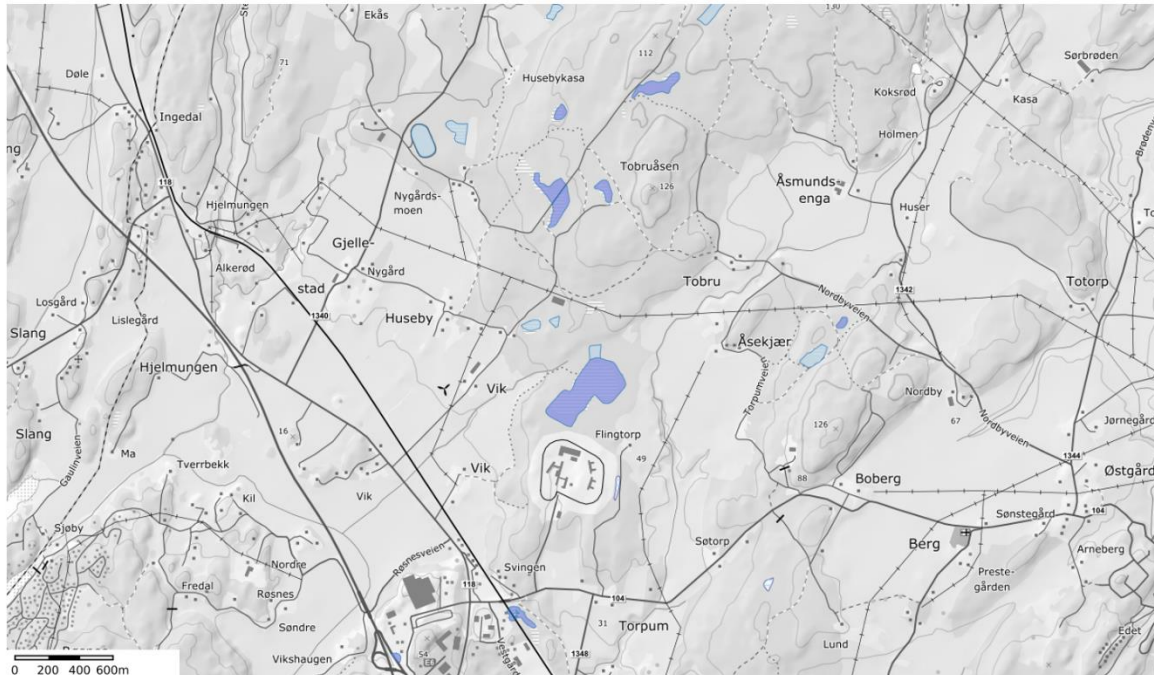
skog_etablert_foer_1940_ikke_flategd

Nei

Ja

Figur 1: Naturskog i planområdet (etablert før 1940, ikke flategd).

Koordinatsystem: UTM 33

kilden.nibio.no

23.08.2025

Tegnforklaring

Arealtype_myr

- Djup myr
- Grunn myr
- Ukjent dybde

Figur 2: Myr i foreslått planområde.

